

Számvetés a téli tárlat után

A városi tanács támogat-ta múzeumi kollektív és egyéni tárlatokon kívül sok olyan rendezvény van Szegeden, melyek helyi képzőművészetünk megújításához kisebb-nagyobb mértékben hozzájárulnak. Így az ismét beindult üzemi kiállítások is, melyek a most startoló fiatal művészeknek éppen válnak a munkások által megbecsült tárlataivá, mint a már ismertebb festők alkotásait érdeklődéssel fogadó otthonává. A Szegedi Nemzeti Színház társalgójában újabban kis kiállításokat hoztak létre. Tovább sűrűsödnek a különböző klubokban rendezett művészeti előadások, házikiallítások, melyek közül szép sikerű volt, a Bartók Béla Művelődési Központ műsorral egybekötött „Az én világom” művészporté sorozata. Ezen főleg a helyi festőkkel, szobrászokkal és grafikusokkal „testközelben” ismerkedhetett meg a közönség.

Folytatva az év végi felmérést, azt tapasztalhatjuk, hogy az újszegedi November 7. Művelődési Otthon is egyre gyakrabban ad helyet a Műcsarnok kamaratárlatainak, melyeket érdekes témájú előadásokkal tesznek szívesebbé. Egy éve múlt már, hogy működik a Szegedi Műgyűjtők Klubja, mely feladatának tartja, hogy a műtárgyak szeretetét és gyűjtését helyben előmozdítsa, s társadalmilag kiszélesítse. Idei, figyelmet keltő — magántulajdonokból összegyűjtött alkotásokat bemutató — kiállításán kívül szép mecénási gesztusként, a szintén mostanában alakult Szegedi Fiatalok Kisgrafikai Metszőklubjának ifjú tagjait exlibris készítésével bízta meg. Mindkét társulás feje fölé — dicséretes módon —, a Bartók Béla Művelődési Központ adott fejlődésüket biztosító födelet. A különböző szervek szinte egymással versengő művészeti pártolói közül, a Sajtóház vezetői helyen áll. Két év óta itt kapott otthont a Szegedi Művészklub.

Az 1970-es, nagy jelentőségű tárlatok közé tartozik helyi művészeink sikeres bemutatkozója, melyet idén tavasszal szovjet testvérvárosunkban, Odesszában rendezett kiállításukkal arattak. Hasonlóan eredményes volt a Szabadkai—Szegedi Képzőművészek I. Közös Kiállítása, melyet előbb nálunk, majd a szomszédos Szabadkán mutattak be. Művészeink közül többen szerepeltek még az „Alföldi Művészek” berlini rendezvényén és a Prágában létrehozott magyar tárlaton. Munkáikat éppúgy méltatta a szovjet Iszkuszto, mint a jugoszláv, német és csehszlovák sajtó. Nyilván a felsoroltak mindennél jobban tükrözik azt az örömteljes megállapítást, mely a Téli Tárlatot megnyitó — körünkben egyre inkább aktivizálódó — D. Fehér Zsuzsa méltató szavaiból is kiscsengett.

A mostani, Téli Tárlatról

szólva; méltó befejezője az 1970-es helyi képzőművészeti eseményeknek.

A 43 résztvevőtől 84 művet bemutató kiállításon szinte Szeged egész művész-társadalmára szerepel. Mestereink közül itt találjuk Dorogi Imre és Erdélyi Mihály posztimpresszionisztikus táj- és emberábrázolásait, valamint Vinkler László modern előadású grafikai kompozícióit. Az ún. derékhadba tartozó Fontos Sándor egyik képen az áríz nehéz napjait idézi fel, Cs. Pataj Mihály pedig interieur-jével, a művész emlékeire utal. A rendezésileg egymás mellé került és a kiállítás tengelyét képező Pintér József, Dér István és Zombori László konstruktív formálási festményeinek egyik fő témája az anyaság, melynek gondolatai eltérőek, de összességükben szép variációk. Novák András és Pataki Ferenc lírai absztrakció felé hajló, illetve mély szimbolikára törekvő kolorisztikus ábrázolásaikkal modernebb lett az itteni festészet arculata. Az ő elvont szemléletű képeknél aligha esik távolabb valaki, mint a fiatal Zoltánfi István, aki konkrét tárgyhűséget hangsúlyozó módon, önarcképet mives rajzi igénnyel oldotta meg, mely a tárlat egyik legszebb műve lett. Kopasz Márta és Vincze András egyúttal nem grafikákkal, hanem színes olajképekkel jelentkeztek. Hemmert János plasztikus-eszpresszionista, Papp Sándor struktív felfogású, Szűcs Árpád kubisztikus szerkezetű, Sándor János

nos fojtott koloritú és Juhász Klára síkban tartott festményeket mutattak be.

A grafika műfajában a már „befutottak” viszik a primet. Így Papp György hol népi ízű, színes, hol drámaian fehér-fekete linói: továbbá Veres Mihály szuggesztív hatású krétarajzai és Kosváts Margit az anyag misztériumát sugalló vegyesteknikájú lapjai emelkednek ki. A mellettük sorakozó fiatalok közül: László Anna cinkrajzai és Cser Éva grafikai figyelmet és biztatást érdemelnek. A Téli Tárlat szobrászati és iparművészeti anyaga szintén jelentős. Az élen itt Tóth Sándor áll, aki neves egyéniségekhez és családtagjaihoz kötődő bronzérmeivel realista arculatú helyi plasztikai-kultúránk egyik vezető alakja. Tanártársa, T. Nagy Irén pedig egyre inkább igazolja, hogy mind az intímabb jellegű lakáskultúra kialakításánál, mind a nagyobb terű belsőépítészeti feladatok megoldásánál a fantázia felhasználása számításba vehető. A fiatal, de már ismert Kalmár Mártontól szépen formált női fejet láthatunk. Az először jelentkező szobrászok közül Farkas Pál kisbronz és Makk József Pál márványportréja tehetségre vallanak. A kerámia szegedi kibontakoztatásában ifj. Pintér József szelletes kivitelű és Szalai László kiegyensúlyozott munkái számítanak biztató ígéretnek.

Szelesi Zoltán

Könyvvásár a korzón

Karácsony előtt tetőzik a forgalom. Kijut belőle a Móra könyvesboltnak is, ahol egymásnak adják a kilincset. Odabent ugyan panaszkodnak a választékról, s hosszú évek óta nem fordult elő, hogy slágernek szánt kiadványok visszamaradnak. A raktáron eleget találni egyelőre Molnár Ferenc Pál utcai fiúkjából, Mark Twain Koldus és királyfiájából sőt Simonon két regényéből. A költőközönségből és a macskából is, s hiába kapkodták el Zsukov emlékiratainak első kiadását, a második még paragon hever. Elkel viszont a Fiúk évkönyve, a Csontváry-album, több művészeti, szépirodalmi és műszaki-tudományos kiadvány, s nagy keletje van a Zengő és az Ezeremester ABC-knek is.

A decemberi téli könyvvásár lassan a végéhez közeledik. A Móra könyvesbolt félmillió forint értékű friss választékából eddig 300 ezer forintot forgalmazott — ami természetesen nem végleges. Az ünnepek alatt is a vá-

sárlók rendelkezésére állnak; délután hatig nyitva a bolt az ajándékozókat hajrájárnak.

Hulinék koncertje

Lemondhatnánk az élő dzsesszről, ha nem lennének Hulinék. Ha dacolva a nehezen kapható idővel, racionálisan távolsággal, ez a szimpatikus és nagyon tehetséges dzsesszzongorista, dr. Hulin István nem fájna a riadót zenészeinek rendszeresen a szentesi kórház sebészeti osztályáról — Szegedre. Hogy összehozza néhány próbát időnkénti koncerteken életjelet adjanak magukról, a törzsközönség nagy öröme. Persze lemondani az élő dzsesszről önmagában még túlélhető körülmény — de Hulinék érdeme éppen annak felismerése, hogy a dzsessznek jogos helye van az emberek kulturált szórakoztatásában. A trió (Hulin István—Nyitrai Endre—Szeles András) vasárnap este Szegeden a Bartók Béla Művelődési Központban Nyitrai Endre szerzői estjét játszotta. Vendégekként: Román Zoltánnal, Bárkányi Pállal, Rákosi Gézával, Farkas Mihállyal, Szűcs Józseffel és Bódi Bé-

Mária királynő

Ősbemutató a szegedi színházban

A város, amelynek szabadtéri színpada Tragédia előadásaival többlet tett Madách kultuszáért és talán az író mai reneszánszáért is, mint az összes többi színház együttvéve, most kőszínháza segítségével járul hozzá ennek a kultusznak az elmélyítéséhez. A Mózes pesti, a Csák végnapjai gyulai és a Nápolyi Endre ugyancsak pesti előadása után — méltó vállalkozással emlékezve a színház állandosításának 25. évfordulójára — Gyárfás Miklós átköltésében szombaton este ősbemutatóként színpadra állította az író fiatalkori drámakísérletét, a Nagy Lajos idősebbik lányát főhősnő választó Mária királynőt.

Reprezentatív alkalom, reprezentatív mű — mondhatnánk, ha csak egy elejtett, pontosabban soha nem játszott dráma bemutatásáról lenne szó. A jó színházról azonban idegen az ünnep ilyen retorikus-reprezentatív szervezése. A bemutató jóval több, mint alkalmi megemlékezés: színház, méghozzá igazi, mai színház. Akkor követsz igazán, ha elhagysz — mondta valaki valamikor, s az átdolgozó és a rendező Lendvay Ferenc egyaránt nagyon jól tudta, hogy nem az irodalomtörténészek pedantériájával, hanem a mai színház igényeinek érvényesítésével, vagyis az „elhagyással” kell és lehet hűségesnek maradni a lényeghez, Madách szelleméhez. A külsőségek, a forma, a megjelenítés csakugyan nem az író korából való. De a gondolatok, amelyek a színpadon elhangzanak, a szellem, amelyet az átköltött mű és az előadás sugároz, teljes egészében Madáché. Ezért, bár a vállalkozás szokatlan — ilyen nagymértékű változtatások még a mi erre nagyon hajlamos korunkban is igen ritkák — mindenképpen elfogadható, dicsérhető, sőt dicsérendő.

Hernádi Oszkár felvétele

Mária (Molnár Piroska) megkoszorúzása

Ha például valaki ismeri Gyárfás drámáiról karakterét — mi, szegediek ismerjük, hiszen az utóbbi esztendőben több darabját láttuk — hajlamát a színpadi trappézjátékokra, az akrobatikus virtuozításra, annak feltűnhetett, hogy átdolgozás közben Gyárfás mennyire visszashorította saját dramaturgiáját. Még a kompozícióban is Madách szellemét követte. Stílusos keretűl a Tragédiából ismert megoldást választotta: a dráma cselekményét Mária királynő álmaként látjuk a színpadon.

Igaz, a produkció első nehézsége — van több is — már ennél az indulásnál jelentkeznek. Az előadás ugyan is nem közli teljesen nyilvánvalóan, hogy itt álomról van szó. A néző persze rájön, hogyne jönne rá, hiszen a színpadtér központjában egy hatalmas ágy áll, a királynő a darab végéig csak hálóinget visel, hálóingben fogadja kérőit és vendégeit, sőt még abban is koronázzák meg; erre csak az álom lehet magyarázat. De ha ezt az előadás rögtön a kezdetkor, mondjuk másféle világítással, félreérthetetlenül hangsúlyozó kíséreléssel önmagában kevés ehhez — mentesíti a nézőt ettől az egyébként nem meddő, de valójában teljesen felesleges spekulációtól.

A második nehézség abból következik, hogy a színpad azt mondja a darabról: ironikus tragédia. Aki azonban az ironiát a hangvételben keresné, mint szokásos, a stílusban, a fogalmazás és alakítás módjában, nem találja. Nem ott van. A színészek pontosan úgy játszanak, az egész előadás úgy szerveződik, mint az igazi, jelző nélküli tragédiák, néhány kivételt, mint a koronázás ismétlődő szatirikus jelenetét nem számítva; ezek nem műfajmeghatározók. Az ironia itt a mondanivalóval függ össze. Amit látunk, egy gyereklány álomképei. A nagy emberek ezekben a képekben nem úgy viselkednek, mint a „valóságban”, hanem úgy, ahogyan a gyerek Mária képzele. A nagy szavak, a hazáról és az uralkodásról elmondott szövegek ebben a gyereklányban lelepleződnek: szennyes érdek-ökuk világgá válik. A dráma ironiája — és igazsága — abban van, hogy a nagy emberekkel szemben a gyereklánynak ad igazat. A műfaj ironikus jelzője ezért esetleg zavar a megértésben. A néző az ironiát ugyanis ott

keresheti, ahol nincs: a fogalmazásban.

A harmadik probléma, hogy a darab nehezen szerveződik igazi drámává. A kétrészes produkció első fele valójában csak előkészítése a drámanak, annak az akciónak, amellyel a második részben találkozunk. Az első rész a történelmi eseményeket ismétli, nagyjában egészében úgy, ahogyan a könyvekből ismerjük. Igazi konfliktus, drámai feszültség csak a mű második felében alakul ki.

A rendezés — ezt már Bartha László színpadképe is kiemeli — felelve minden naturalista konvenciót, az átdolgozott dráma stílusához, az álomképek világához igazodva alakította ki a produkciót. A cselekmény egy szerre és egymásután több szinten folyik, az álomadta szabadságnak, a tartalomnak és a mondanivalónak megfelelően. A polgárok, a darab „legkisebb” emberei például az ágy alól másznak elő. A dráma költői — álombeli világához igazodik a színészi játék is. Vívják, lovalognak a színpadon, kardok és lovak nélkül, s anélkül, hogy ez a sajátos megoldás a legkisebb mértékig is zavarná a tragikum feszültségét. Eredeti, hatásos, meggyőző és a mű világához simuló fogalmazás ez, amelyhez Gombr Judit stílizált jelmezei dekoratív színvilágot adtak.

A címszerepet Molnár Piroska játszotta. Szerep színész ideális találkozása ez az alakítás. A remény, de főképpen a csalódás és a szenvedés keserű színeiből épült a legkisebb árnyalatáig kidolgozott, megrendítően szép színészi játék. Stefánik Irén Mária anyjának, Erzsébetnek a szerepében az uralkodásra termett és uralkodni tudó nő erejét, elszántságát meggyőzően, nagy hatással hangsúlyozta. Durazzo Kis Károlyként Végvári Tamás ellentmondó szerepében rokonzenves biztonsággal mozgott. Király Levente, mint Zsigmond, nemcsak a mondanivalóban, hanem a fogalmazásban is kereste és kifejezte az ironiát. A szelímes Fehér vitézt romantikus érzelmességgel Újlaky Károly mutatta be. A főurak együtt mozgó blokkjában Janka Béla, Konter László és Tolnai Miklós egyéni karaktert formált. Jó színe volt az előadásnak Marosi Károly (Bíboros érsek) szatirikus játéka, valamint a két polgár szerepében Bagó László és Szabó István hasonló színezetű figurája.

Ökrös László

Karácsonyra, szilveszterre

bort

palackozva és kimérve

a PUSZTAMÉRGESI BORHARAPÓBÓL

(Párizsi krt. Szűcs u. sarok, 25-én is nyitva) és

a MARX TÉRI ÁLLAMI

GAZDASÁGOK BORKÖSTÖLŐJÁBÓL.

Kitűnő, tájfelegű borok.

Pedagógusok továbbképzése

A szegedi pedagógusok az ideológiai továbbképzés keretében megkezdtek a X. pártkongresszus anyagának feldolgozását. E munka első fázisaként tegnap délelőtt a Fáklya moziban meghall-

gatták dr. Márta Ferencnek, az MSZMP Központi Bizottsága tagjának, a József Attila Tudományegyetem rektorának, a kongresszus küldöttének előadását a X. pártkongresszus jelentőségéről.

N. I.